

Innst. 109 L

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 10 L (2016–2017)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 (helseforetakene)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

I proposisjonen fremmes det forslag om at arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Det fremmes samtidig forslag om at det blir forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans for å løse tvisten.

1.2 Forhandlinger og mekling

Tvisten har oppstått i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 og gjelder overenskomstområde 4 (Lovisenberg) og overenskomstområde 10 (Helseforetak).

Etter brudd i partshandlingene varslet Akademikerne 10. juni 2016 plassoppsigelse for 329 medlemmer i overenskomstområde 4 og 19 583 medlemmer i overenskomstområde 10.

Riksmekleren nedla forbud mot arbeidsstans 13. juni 2016 og innkalte partene til mekling. Akademikerne krevde 1. september 2016 meklingen avsluttet og varslet plassfratredelse for 194 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 7. september 2016.

Det ble gjennomført mekling 5. og 6. september. Partene meddelte mekleren at ytterligere mekling ikke ville føre til noen løsning. Mekleren konstaterte at partene sto så langt fra hverandre at det ikke var grunnlag for å legge frem et forslag som kunne for-

ventes å bli anbefalt av begge parter. Meklingen ble avsluttet klokken 00.30 natt til 7. september 2016.

Streiken ble trappet opp med ytterligere 119 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 9. september, 185 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 17. september, 35 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 24. september, 36 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 27. september og 26 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 3. oktober.

Partene ble innkalt til ny tvungen mekling 5. oktober. Mekleren konstaterte at partene etter fire ukers streik fortsatt stod svært langt fra hverandre. Begge parter meddelte at de ikke fant grunnlag for å bevege sine posisjoner for å kunne finne frem til mulige mellomløsninger. Det var således ikke grunnlag for å anta at ytterligere mekling ville kunne lede til en minnelig løsning.

Det ble meldt ytterligere opptrapping av streiken med 13 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 6. oktober og 20 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 10. oktober. Da streiken ble stoppet, var det varslet opptrapping for ytterligere 54 medlemmer fra arbeidstidens begynnelse 13. oktober.

1.3 Omfang og virkninger av konflikten

Streikeuttaket i konflikten omfattet ikke bare leger, men også psykologer, ingeniører, jurister, økonomer, samfunnsvitere og tannleger.

Da streiken etter 5 uker ble avsluttet 7. oktober, omfattet den 628 medlemmer av Akademikerne ved 13 helseforetak.

Ved noen foretak hadde etterslepet ifølge Helseilsynet blitt så stort at det ble rapportert om manglende oversikt over strykninger og utsettelse, slik at risikoen for å prioritere feil/overse en pasient som burde prioriteres høyt, stadig økte.

Etter Statens helsetilsyns vurdering var sannsynligheten stor for at tjenestetilbudet ved flere foretak og avdelinger vil kunne bli uforsvarlig i lang tid etter avsluttet konflikt.

På bakgrunn av Helsetilsynets vurdering innkalte arbeids- og sosialministeren partene til møte tirsdag 11. oktober klokken 18.30. Partene bekreftet på møtet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet. Statsråden informerte partene om at regjeringen ville gripe inn med tvungen lønnsnemnd. På anmodning fra statsråden sa Akademikerne seg villig til å avslutte streiken umiddelbart og gjenoppta arbeidet.

Det vises til proposisjonens kapittel 3, der det er nærmere redegjort for omfanget og virkningen av konflikten.

1.4 Konklusjon

Hensynet til liv og helse gjør det nødvendig å løse arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter uten ytterligere arbeidskamp.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av ILOs organer, stilles det strenge krav for inngrep i streikeretten, men det åpnes likevel for inngrep dersom streiken setter liv, helse eller personlig sikkerhet for hele eller store deler av befolkningen i fare. Sosialpakten under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 en tilsvarende bestemmelse som verner streikeretten. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som åpner for at det ved lov kan foretas begrensninger i streikeretten som er nødvendige i et demokratisk samfunn til vern av andre menneskers frihet og rettigheter, eller til vern av offentlige interesser, den nasjonale sikkerhet og moral i samfunnet.

Tvungen lønnsnemnd i den omhandlede arbeidskonflikten er innenfor rammen av de konvensjonene Norge har ratifisert. Dersom det skulle påvises motstrid mellom internasjonale konvensjoner og Norges bruk av tvungen lønnsnemnd, er det under enhver omstendighet nødvendig å gripe inn i konflikten.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Lise Christoffersen, Tove-Lise Torve og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstre-

parti, Kirsti Bergstø, viser til Prop. 10 L (2016–2017) Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 (helseforetakene).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har ingen merknader.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter i forbindelse med tariffoppgjøret 2016.

Disse medlemmer viser videre til legenes avtalte unntak fra arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser og behovet for klare avtaler mellom arbeidsgiver og arbeidstaker på dette området. Disse medlemmer viser til at det har vært en langvarig praksis med at arbeidstidsordningene for legene er kollektive og rullerende, og at det fra legenes side var en forutsetning for videreføring av avtalen at dette ble presisert.

Etter disse medlemmers mening viser saken det manglende tillitsforholdet mellom partene (arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene) som utvikler seg i norsk arbeidsliv, og mener dette er et brudd med vår norske arbeidslivsmodell. Disse medlemmers vurdering er at dette er skadelig for samarbeid og utvikling i sykehusene, og at arbeidsgiversiden må ta et særlig ansvar for å bedre tillitsforholdene. Disse medlemmer vil understreke at når staten er sykehuseier, jf. helseforetaksloven, er det Stortingets ansvar å rydde opp i dette.

Unntak fra arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser av et slikt omfang som gjelder for legene, er forankret i avtale med fagforening med innstillingsrett (mer enn 10 000 medlemmer). Legenes arbeidstidsbestemmelser er svært vide og er gitt generelt. Etter disse medlemmers vurdering krever en videreføring av en avtale med et slikt unntak fra lovens arbeidstidsbestemmelser at begge parter kan slutte opp om det. Det må ikke etableres en rettstilstand hvor en avtale om unntak fra arbeidsmiljøloven ikke kan sies opp.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner om streikeretten. Dette medlem viser til tolking fra ILOs egne organer, som tilsier at tvungen lønnsnemnd bare kan tillates dersom streiken setter liv, helse eller personlig trygghet i fare for hele eller store deler av innbyggerne.

Dette medlem mener den aktive bruken av tvungen lønnsnemnd som ulike regjeringer bruker

mot konflikter i arbeidslivet, gjør at partene ikke i tilstrekkelig grad bestreber seg på selv å finne løsninger i forhandlinger.

Dette medlem vil understreke det ansvar partene i arbeidslivet har for å finne løsninger i frie forhandlinger, og mener en mer tilbakeholden bruk av lønnsnemnd ville ha medført et større press på partene for å inngå omforente avtaler.

Dette medlem vil særlig peke på at det påhviler regjeringen et ansvar for den arbeidsgiverpolitikk som føres i helseforetakene, gjennom organisasjonen Spekter. Denne organisasjonen har inntatt en linje som fremstår som aggressiv, og som er negativ for hvordan det offentlige fremstår som arbeidsgiver. Dette medlem peker på den livsviktige jobben ansatte i norske sykehus gjør, og på de store rekrutteringsutfordringene denne sektoren står overfor fremover. Dette medlem vil advare mot å velge en arbeidsgiverpolitisk linje som svekker sektorens attraktivitet for unge som skal velge seg en yrkesvei.

Dette medlem vil likevel slutte seg til forslaget, det er ikke Stortingets oppgave å vurdere når liv og helse er truet.

Komiteen har ellers ingen merknader og slutter seg til forslaget.

3. Komiteens tilråding

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 (helseforetakene)

§ 1

Tvisten mellom Akademikerne og Spekter i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister (arbeidstvistloven) § 1 bokstav f) og g), for å løse tvisten.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) får tilsvarende anvendelse.

§ 3

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 2. desember 2016

Arve Kambe

leder

Sveinung Rotevatn

ordfører

